

NOTA BURGERPARTICIPATIE

Van “dit nemen we mee”

naar

“wat kunnen we voor elkaar betekenen”

BPC/2007.1647

Samenvatting

Van “dit nemen we mee” naar “wat kunnen we voor elkaar betekenen”

“Dit nemen we mee” is een veelgehoorde kreet in gemeenteland. Dat kan sympathiek klinken, maar tegelijk is onduidelijk wat de gemeente dan precies gaat meenemen en op welke manier dan wel. Wij willen als gemeente kunnen zeggen: “wat kunnen we voor elkaar betekenen”. Wij vinden het belangrijk om open te staan voor onze inwoners, en onze inwoners bij ons beleid te betrekken. Tegelijkertijd willen wij ook stimuleren dat onze inwoners zelf verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen leefomgeving. Dit kan zowel op buurt-/ wijkniveau zijn, maar ook op niveau van een dorpsraad.

Wat wij willen

Het doel van het beleid uit de nota burgerparticipatie is vierledig. De doelen liggen bovendien in elkaars verlengde en overlappen elkaar deels. Wij willen:

- Open staan voor de wensen van onze inwoners.
- Onze inwoners bij het beleid van de gemeente betrekken.
- Stimuleren dat onze inwoners verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen leefomgeving.
- De goede relatie met onze kernvertegenwoordigingen (dorpsraden en belangenverenigingen) behouden en verbeteren.

Onze uitgangspunten

We baseren ons beleid en tevens het bereiken van onze doelen op een aantal uitgangspunten:

- We maken in de nota burgerparticipatie afspraken over de rolverdeling tussen raad en college.
- Verder spreken we af dat burgerparticipatie een groeimodel is; het beleid zal moeten groeien, steeds worden geëvalueerd en bijgesteld.
- Burgerparticipatie is bovendien maatwerk: per geval bekijken we wat de beste werkwijze voor participatie is.
- Ook spreken we af welk niveau van burgerparticipatie we hanteren en wat de raakvlakken met andere beleidsvelden zijn.

Hoe bereiken we onze doelen

In de nota is vervolgens uitgewerkt op welke manier wij de doelen bereiken, te weten door:

- Onze organisatie zo in te richten dat we goed vraaggericht kunnen werken.
- Maatregelen te nemen om inwoners te stimuleren om verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leefomgeving.
- Maatregelen te nemen om de relatie met de kernvertegenwoordigingen (dorpsraden en belangenverenigingen) te behouden en te verbeteren.

Kosten en planning

In de nota is tenslotte nog een overzicht van de financiële gevolgen van ons beleid opgenomen, een overzicht van de beslispunten die uit de nota voortvloeien en tevens een planning van de uit te voeren werkzaamheden.

Inhoudsopgave

Samenvatting	pagina 01
Inleiding	
Proces totstandkoming concept nota burgerparticipatie en vervolg	pagina 03
Leeswijzer	pagina 03
Hoofdstuk 1 Burgerparticipatie: doel, effect en visie	
Inleiding	pagina 04
1.1 Doel	pagina 04
1.2 Effect	pagina 04
1.3 Hoe bereiken we ons doel: visie op burgerparticipatie	pagina 04
1.4 Samenvatting	pagina 05
1.5 Vooruitblik	pagina 05
Hoofdstuk 2 Kaders en uitgangspunten burgerparticipatie	
Inleiding	pagina 06
2.1 Rol raad en college	pagina 06
2.2 Burgerparticipatie wordt opgezet volgens een groeimodel	pagina 08
2.3 Maatwerk aan de hand van vastgestelde richtlijnen	pagina 08
2.4 Niveau van burgerparticipatie	pagina 08
2.5 Raakvlakken met andere beleidsvelden	pagina 09
Hoofdstuk 3 Inrichten organisatie zodat we vraaggericht kunnen werken	
Inleiding	pagina 11
3.1 Voor welke projecten moet het communicatie/participatieplan naar de raad	pagina 11
3.2 Op welke manier worden de participatiemomenten in het besluitvormingsproces verankerd	pagina 12
3.3 Op welke manier wordt burgerparticipatie uitgevoerd:praktische afspraken	pagina 12
Hoofdstuk 4 Maatregelen om inwoners te stimuleren verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leefomgeving	
Inleiding	pagina 15
4.1 Wat is wijkaanpak	pagina 15
4.2 Waar werkt de wijkaanpak	pagina 15
4.3 Relatie met dorpsraden en burgerparticipatie	pagina 15
4.4 Beleidsterreinen die mede bijdragen aan de doelen van de wijkaanpak	pagina 16
4.5 Uitgangspunten	pagina 16
4.6 Voorstellen 14 t/m 26	pagina 16
Hoofdstuk 5 Maatregelen om de relatie met de kernvertegenwoordigingen te behouden en verbeteren	
Inleiding	pagina 17
5.1 Dorpsraden	pagina 17
5.2 Dorpsplannen	pagina 18
5.3 Kernwethouderschap	pagina 19
Hoofdstuk 6 Financiële paragraaf	
Inleiding	pagina 20
6.1 Financieel overzicht	pagina 20
Hoofdstuk 7 Overzicht beslispunten en planning	
Inleiding	pagina 21
7.1 Beslispunten raad	pagina 21
7.2 Beslispunten college	pagina 22
Bijlage 1 Toelichting beleidscyclus en PAK model	pagina 23
Bijlage 2 Participatieladder	pagina 25
Bijlage 3 Overzicht beleidsterreinen die bijdragen aan de wijkaanpak	pagina 26

Inleiding

Burgerparticipatie staat hoog op de politieke agenda. Het is een onderwerp dat zowel de gemeente als de inwoners op diverse beleidsterreinen raakt. Bij burgerparticipatie gaat het om het betrekken van inwoners bij de voorbereiding, ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van het gemeentelijk beleid. *“Participatie is het deelnemen door burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven aan beleidsprocessen. Het kan gaan om voorbereiding, bepaling, uitvoering en/ of evaluatie van beleid”.*¹ Burgerparticipatie heeft ook alles te maken met communicatie. Het gaat om het maken van afspraken over de wijze waarop de gemeente met inwoners communiceert, hen betreft bij het beleid en de wensen van de inwoners vertaalt.

Burgerparticipatie bestaat in diverse vormen en gradaties. Er zijn wettelijk verplichte onderdelen (denk aan inspraakavonden, indienen van zienswijzen en de mogelijkheden voor bezwaar en beroep) en niet-wettelijk verplichte onderdelen (bijvoorbeeld het sturen van een bewonersbrief, houden van een enquête, een informatieavond of het houden van een digitaal debat). Daarnaast kan burgerparticipatie op verschillende niveaus uitgeoefend worden: er bestaan gradaties voor wat betreft de mate van participatie die aan inwoners gegeven wordt. Dit kan variëren van informeren tot aan meebeslissen.

Het onderwerp burgerparticipatie biedt een uitgelezen kans om in te spelen op actuele ontwikkelingen in de samenleving. De gemeente heeft te maken met inwoners die mondig zijn, eisen stellen, kritisch zijn en willen meepraten over hun eigen (woon)omgeving. De tijd dat de gemeente c.q. de overheid eenzijdig bepaalde wat goed was voor de inwoners ligt inmiddels ver achter ons. Anderzijds is het evenmin nog van deze tijd dat inwoners verwachten dat de overheid alles voor hen regelt. De tijd dat de overheid de burgers van de wieg tot het graf verzorgde is voorbij en vandaag de dag moeten burgers steeds meer zaken zelf regelen. Het is nu van belang om adequaat in te spelen op deze nieuwe ontwikkelingen in de samenleving en om als gemeente een vorm van samenwerking te zoeken die daarbij aansluit.

Proces totstandkoming nota burgerparticipatie

De nota burgerparticipatie is opgesteld aan de hand van input uit het technisch beraad met de gemeenteraad (14 april 2008), een richtinggevende brainstormsessie met de gemeenteraad (12 juni 2008), en overleggen met de dorpsraden en belangenverenigingen (15 april 2008 en 21 augustus 2008), stuurgroep (19 mei 2008 en 21 juli 2008), werkgroep (11 april 2008 en 20 augustus 2008) en klankbordgroep burgerparticipatie (31 maart 2008, 17 april 2008 en 18 augustus 2008).

Leeswijzer

In de nota burgerparticipatie wordt in hoofdstuk 1 ingegaan op het doel en effect van, en de visie op burgerparticipatie. In hoofdstuk 2 worden de uitgangspunten en kaders voor burgerparticipatie geformuleerd. Daarbij komen ook de rollen van raad en college aan bod. Hoofdstuk 3 gaat in op het inrichten van de organisatie zodat we vraaggericht kunnen werken. In hoofdstuk 4 worden maatregelen genoemd om inwoners te stimuleren om verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leefomgeving, en in hoofdstuk 5 staan maatregelen om de relatie met de kernenvetegenwoordigingen te behouden en verbeteren. De financiële paragraaf is verwoord in hoofdstuk 6. Tenslotte wordt in hoofdstuk 7 een overzicht van de beslispunten en een daarbij horende planning gegeven.

¹ Uit “wanneer werkt participatie, NICIS, Stedelijk Innovatieprogramma, 2006”

Hoofdstuk 1 Burgerparticipatie: doel, effect en visie

Inleiding

In dit hoofdstuk worden het doel, effect en de visie op burgerparticipatie besproken.

1.1 Doel

Ons hoofddoel is dat wij graag samen met onze inwoners, bestuur en medewerkers willen werken aan een gemeente Lochem waar het goed wonen, werken en verblijven is. We willen werken aan een gemeente waar mooie plannen gerealiseerd worden. Wij willen graag betrokken inwoners, en ook inwoners die zelf verantwoordelijkheid nemen. Wij willen bovendien graag dat onze inwoners veel participeren in het gemeentelijk beleid en de uitvoering ervan. Het is daarom belangrijk dat wij onze inwoners stimuleren om zelf met initiatieven te komen, en dat vervolgens ons bestuur en onze medewerkers ook openstaan voor de wensen, ideeën en verlangens van onze inwoners. Wel moeten wij natuurlijk alle initiatieven uiteindelijk afgewogen worden tegen het algemeen belang. Wij zijn er echter van overtuigd dat één en één drie is: er is in onze gemeente veel potentieel. Door samen te werken bereiken we dan ook veel meer dan ieder van ons afzonderlijk zou realiseren. Zo ontstaat er een mooie gemeente.

Het doel van het opstellen van beleid op het gebied van burgerparticipatie is het optimaliseren van de betrokkenheid van burgers bij het gemeentelijke besluitvormingsproces en de uitvoering van het gemeentelijk beleid en optimaliseren van de relatie met de kernvertegenwoordigingen². Wij willen met het burgerparticipatiebeleid bereiken dat burgerparticipatie in 2010 een gangbaar en bij alle inwoners bekend middel is om mee te doen met het gemeentelijke besluitvormingsproces en tevens willen wij een optimale relatie met de kernvertegenwoordigingen realiseren³.

1.2 Effect

Het maatschappelijk effect van het optimaliseren van de betrokkenheid van inwoners alsmede het optimaliseren van de relatie met de kernvertegenwoordigingen (dorpsraden en belangenverenigingen) moet zijn dat burgers zich meer betrokken voelen bij de gemeente en het gemeentelijk beleid. Een ander effect is dat inwoners zich meer betrokken voelen bij en ook verantwoordelijk voelen voor hun eigen leefomgeving.

Het is de bedoeling om dit effect te meten door te onderzoeken wat de toename per jaar is van betrokkenheid van de inwoners bij het gemeentelijke besluitvormingsproces⁴. Ook meten wij de betrokkenheid van inwoners bij hun eigen leefomgeving en de mate van verantwoordelijkheid die inwoners voelen voor hun leefomgeving. Er wordt geen apart onderzoek gehouden om deze beleidseffecten te meten. In plaats daarvan sluiten we aan bij de meting die Communicatie van plan is uit te voeren en voegen daar een aantal vragen over participatie aan toe.

1.3 Hoe bereiken we ons doel: visie op burgerparticipatie

Wij bereiken ons doel door vraaggericht te werken: de wensen van onze klanten, inwoners, bedrijven, instellingen, verenigingen, organisaties, etc. staan centraal. Onze houding is klantgericht, wij reageren op verzoeken met "ja, mits". Wij denken dus vanuit het belang van de burger. Maar het is niet: "u vraagt, wij draaien". Wij beoordelen ieder verzoek op de mate van eigen initiatief en het zelf nemen van verantwoordelijkheid. Wij denken vervolgens mee met de verzoeken zoals onze inwoners die aan ons voorleggen en faciliteren onze inwoners zoveel als mogelijk. Wel gaan we bij het beoordelen van ieder verzoek na hoe dit zich verhoudt tot het algemeen belang. De gemeente moet immers ook het algemeen belang dienen. Het kan voorkomen dat er een zekere spanning bestaat tussen een individuele vraag en het algemeen belang. Het kan dus ook voorkomen dat we niet altijd maximaal vraaggericht kunnen werken omdat anders andere belangen geschaad zouden worden.

Waar het om gaat is dat we in alle gevallen met de inwoner meedenken en dat we zoeken naar een oplossing waar alle betrokken partijen zoveel als mogelijk mee uit de voeten kunnen. We zeggen dus niet meer "dat nemen we mee", maar "wat kunnen we voor elkaar betekenen".

² Deze doelstelling is opgenomen in de programmabegroting 2007-2010 als subdoelstelling behorend bij programma 7. De doelstelling past binnen de hoofddoelstelling uit programma 7, waar burgerparticipatie onder valt (opgenomen in de programmabegroting 2007-2010 en het collegeprogramma 2006-2010, als uitwerking van het raadsplan). De hoofddoelstelling uit programma 7 is namelijk een bestuur dat open staat voor de burger, efficiënt, effectief en transparant is en een daarop afgestemde ambtelijke organisatie.

³ De informatie over wat we met het beleid willen bereiken is afkomstig uit het collegeprogramma 2006-2010.

⁴ Beide effecten zijn genoemd in de begroting.

Wij stimuleren daarnaast initiatieven die erop gericht zijn inwoners meer betrokken te laten zijn bij hun eigen leefomgeving en het nemen van eigen verantwoordelijkheid daarvoor. Ook hier is het belangrijk om aan te sluiten bij een bestaande vraag van inwoners; daarnaast bieden wij maatregelen aan die dit proces mogelijk in gang kunnen zetten.

Door meer inwonergegericht te werken en inwoners te faciliteren in hun verzoeken, kunnen wij beter op de behoeften van onze inwoners inspelen. De betrokkenheid van inwoners zal dan naar verwachting toenemen en ook de relatie met onze kernvertegenwoordigingen zal verder verbeteren. Bovendien zorgt het stimuleren van inwoners in het nemen van eigen verantwoordelijkheid en het ervoor zorgen dat inwoners betrokken zijn bij hun eigen leefomgeving voor meer verantwoordelijke inwoners en daardoor ook een leefbaarder gemeente. Het is bovendien een werkwijze die past binnen ontwikkelingen die al gaande zijn, te weten de komst van de 3^e generatie burgerparticipatie, waarin de gemeente een faciliterende rol heeft en er sprake is van een verschuiving in de richting van een participatieve democratie.

Vraaggericht werken vraagt om een verandering in houding en gedrag. Bovenstaande ontwikkelingen realiseren wij dan ook niet van vandaag op morgen. Het is echter wel de situatie waar we naar toe willen groeien. Wij willen in 2015 volledig op deze manier werken.

Toelichting 1^e, 2^e en 3^e generatie burgerparticipatie

1^e generatie burgerparticipatie komt overeen met de klassieke inspraak, informatie-uitwisseling en advisering (jaren '70 tot nu).

2^e generatie burgerparticipatie valt samen met de zogenaamde interactieve beleidsvorming/uitvoering, ofwel het gesprek tussen gemeente en (groepen) inwoners. Inwoners krijgen in vroege fase gelegenheid het beleid mede vorm te geven (begin jaren '90 tot nu).

3^e generatie burgerparticipatie worden de burgerinitiatieven genoemd, waarbij de overheid participeert. Het gaat bij de 3^e generatie om zelfstandige initiatieven van het maatschappelijke middenveld en particulieren. Initiatieven, die om gerealiseerd te worden een overheid nodig hebben die vooral veel "ruimte" geeft. De burger neemt eigen verantwoordelijkheid, de overheid faciliteert (begin van deze eeuw tot nu).

1.4 Samenvatting

Het beleid voor burgerparticipatie heeft een aantal doelen. Deze liggen in het verlengde van elkaar en overlappen elkaar.

- Wij willen openstaan voor de wensen van onze inwoners;
- Wij willen onze inwoners bij het beleid van de gemeente betrekken;
- Wij willen stimuleren dat onze inwoners verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen leefomgeving; en
- Wij willen de goede relatie met onze kernvertegenwoordigingen (dorpsraden en belangenverenigingen) verder verbeteren.

1.5 Vooruitblik

Wij bereiken onze doelen door:

- Onze eigen organisatie zo in te richten dat we goed vraaggericht kunnen werken;
- Maatregelen te nemen om inwoners te stimuleren om verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leefomgeving; en
- Maatregelen te nemen om de relatie met de kernvertegenwoordigingen (dorpsraden en belangenverenigingen) te behouden en te verbeteren.

In het volgende hoofdstuk (2) worden allereerst een aantal uitgangspunten voor ons beleid vastgelegd. Vervolgens wordt in de daarop volgende drie hoofdstukken (3, 4 en 5) uitgewerkt op welke manier onze doelen gerealiseerd worden. In hoofdstuk 6 worden de financiële gevolgen van ons beleid toegelicht, en tenslotte biedt hoofdstuk 7 inzicht in de beslispunten die uit deze nota voortvloeien en in de bijbehorende planning.

Hoofdstuk 2 Kaders en uitgangspunten burgerparticipatie

Inleiding

In dit hoofdstuk worden vier belangrijke uitgangspunten voor burgerparticipatie neergelegd. Deze gaan over 1) de rolverdeling tussen raad en college, 2) burgerparticipatie als groeimodel, 3) burgerparticipatie als maatwerk aan de hand van richtlijnen en 4) de keuze voor niveau van burgerparticipatie. Vervolgens wordt in dit hoofdstuk een relatie gelegd met andere beleidsterreinen waar burgerparticipatie raakvlakken mee heeft.

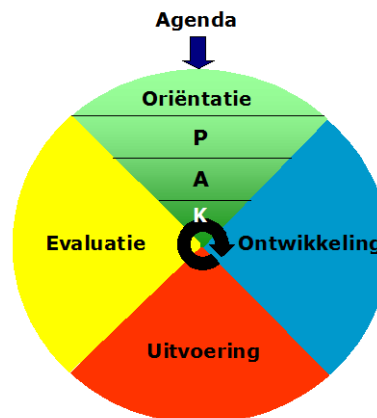
2.1 Rol raad en college

Zowel de raad als het college hebben een rol bij burgerparticipatie. Zij moeten hierin optimaal samenwerken, met respect voor ieders rollen. Raad en college doen echter in verschillende fasen van het beleidsproces aan burgerparticipatie. Dit maakt een goede afstemming noodzakelijk, alsook het maken van afspraken wie in welke fase en op welke manier met inwoners in contact treedt. Daarnaast bestaat er in het algemeen voor raadsleden als volksvertegenwoordigers een spanning tussen het zelf werken aan burgerparticipatie en het feit dat zij gekozen volksvertegenwoordigers zijn.

Een mogelijke oplossing voor de hierboven genoemde problematiek kan gevonden worden door voor wat betreft burgerparticipatie expliciet te werken in overeenstemming met de rollen van raad en college.

Binnen het dualisme zijn de rollen van de raad volksvertegenwoordigen, kaderstellen en controleren. De rol van het college is het uitvoeren binnen de door de raad gestelde kaders, en het afleggen van verantwoording aan de raad zodat de raad het college kan controleren. De rollen van raad en college zijn duidelijk te beschrijven aan de hand van de beleidscyclus. De beleidscyclus is een cyclische weergave van de ontwikkeling en uitvoering van gemeentelijk beleid.

In de beleidscyclus worden vier fasen onderscheiden: oriëntatie, ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van beleid. In de oriëntatiefase zijn daarin de stappen van probleemverkenning, alternatieven beoordelen en het doen van een richtinggevend keuze (PAK-model). Elke fase van de cyclus is met een eigen kleur aangeduid. In dit model zijn op een heldere manier de duale rollen van raad en college te markeren. In iedere fase is aan te geven waar de raad en waar het college een rol speelt en hoe die rol inhoud kan krijgen^{5 6}.

Uitgangspunt

De raad stelt per keer, en vooraf, de kaders en randvoorwaarden waarbinnen betrokkenen mogen meepraten, meebeslissen of meedoen vast. De raad doet dit met inachtneming van de uitgangspunten uit de nota burgerparticipatie, en de raad kan hiervoor eventueel in overleg gaan met inwoners. De kaders blijven gehandhaafd gedurende het gehele proces. Het college voert vervolgens het gekozen burgerparticipatietraject uit. Daarna legt het college verantwoording af aan de raad over het gevoerde proces en de uitkomsten ervan, en controleert de raad dit achteraf.

⁵ Bron: startnotitie optimalisering bestuurlijke organisatie gemeente Lochem, Hans Peet, 21 maart 2007

⁶ Voor een verdere toelichting zie bijlage 1

Toelichting: hoe werkt dit voor burgerparticipatie

De raad als volksvertegenwoordiger geeft, op basis van signalen die de raad oppikt uit de samenleving, in raadsplan en programmabegroting aan voor welke onderwerpen het opstellen of aanpassen van beleid nodig is. Zodra het college hiermee aan de slag gaat legt het college dit eerst voor aan de raad. **De raad als kadersteller** stelt door middel van een bestuursopdracht en/ of startnotitie de kaders vast waarbinnen het beleid ontwikkeld mag worden. De raad stelt dan dus ook vooraf de kaders en randvoorwaarden waarbinnen betrokkenen mogen meepraten, meebeslissen of meedoen vast. Bij het vaststellen van de kaders houdt de raad rekening met het algemeen belang, afspraken uit het raadsplan en landelijke wet- en regelgeving. De raad kan de kaders tijdens het proces niet (meer) aanpassen. **Het college als uitvoerder** voert vervolgens het gekozen burgerparticipatietraject uit (als onderdeel van het voorbereiden van de beleidsnota). Daarna legt **het college als verantwoordder** in de beleidsnota verantwoording af aan de raad over het gevoerde proces en de uitkomsten ervan. Vervolgens zal **de raad als controleur** achteraf controleren of het college dit goed heeft uitgevoerd. Heeft het college de beleidsnota binnen de afgesproken kaders opgesteld, dan kan de raad de nota vaststellen. **De kaders staan dan dus ook niet meer ter discussie.** Is het college niet binnen de kaders gebleven dan kan de raad het college hierop aanspreken en indien nodig verzoeken de beleidsnota aan te passen.

Op deze manier wordt **helderheid** geschapen in het proces en is duidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is. **De raad houdt grip** op het proces door vooraf duidelijk aan te geven binnen welke kaders en randvoorwaarden het college in gesprek gaat met inwoners. Het college blijft binnen deze kaders, en vervolgens kan de raad een besluit nemen en de uitkomsten van de burgerparticipatie daarin meenemen.

Het proces biedt bovendien **duidelijkheid naar inwoners**: de raad stuurt het college met een duidelijke opdracht op pad. Het is bekend wat wel, en ook wat niet, ter discussie staat.

Het proces vraagt om **vertrouwen van raad en college** in elkaar: het college vertrouwt op de uitgangspunten van de raad en gaat hiermee aan de slag. De raad vertrouwt het college dat er binnen de kaders gewerkt wordt op een goede manier. Het proces kent bovendien waarborgen doordat het college verantwoording moet afleggen en de raad daardoor het college kan controleren.

In dit proces kan soms extra ruimte nodig zijn voor het politieke proces: niet altijd zijn de kaders vooraf helder aan te geven. Hierbij moet wel bedacht worden dat dit voor het burgerparticipatieproces minder gunstig is: hoe meer ruis des te onduidelijker dit is voor de burgerparticipatie.

Het proces is bovendien een **groeiproces**: mocht een proces onverhoopt een keer niet geheel vlekkeloos verlopen dan moeten zowel college als raad hun rol hierin evalueren en onderzoeken op welke manier het proces in de toekomst verbeterd kan worden.

Tenslotte: natuurlijk staat het de raad altijd vrij om als toehoorder bijeenkomsten bij te wonen van burgerparticipatieprojecten die het college uitvoert.

Een voorbeeld: jeugdbeleid

In de oriëntatiefase plaatst de raad het vraagstuk van jeugdbeleid op de agenda. De raad doet dit op basis van signalen uit de samenleving en legt dat vast in o.a. raadsplan en programmabegroting. Het college verkent het “probleem” en de raad erkent het “probleem”. Het college verkent de alternatieven en de raad maakt een keuze door het vaststellen van een bestuursopdracht/ startnotitie. In de bestuursopdracht/ startnotitie stelt de raad de kaders vast waarbinnen het jeugdbeleid opgesteld moet worden (bijvoorbeeld hoeveel geld er beschikbaar is, binnen welke termijn het college de beleidsnota moet opstellen of welke effect er met het beleid bereikt moet worden). Ook worden dan dus de kaders voor participatie vastgelegd (bijvoorbeeld wie erbij betrokken moeten worden en wat de graad van participatie is).

In de ontwikkelfase ontwikkelt het college het beleid. Het college gaat in overleg met de jongeren en stelt op basis daarvan een beleidsnota op. Daarin zit ook een verantwoording over het gevoerde proces. Indien nodig informeert het college ook tussentijds de raad. De raad controleert of het college het beleid in overeenstemming met de kaders heeft opgesteld en stelt vervolgens de beleidsnota vast.

In de fase van uitvoering is het college belast met de uitvoering van het jeugdbeleid. De raad heeft in deze fase een controlerende rol en het college legt verantwoording af over de uitvoering.

Tenslotte zorgt het college voor een evaluatie van het beleid. Wanneer het evaluatierapport gereed is, dan is dat afhankelijk van de situatie meteen de opstart van de heroriëntatiefase.

2.2 Burgerparticipatie wordt opgezet volgens een groei-model

De nota burgerparticipatie is realistisch. De nieuwe houding van vraaggericht werken zoals vermeld in de visie is niet in alle gevallen direct te realiseren. Burgerparticipatie wordt opgezet volgens een groei-model zodat zowel de gemeente (bestuur en medewerkers), alsook onze inwoners, tijd hebben om aan bepaalde nieuwe vormen van communicatie en burgerparticipatie te wennen en ernaar toe te groeien. We beginnen dus klein, evalueren jaarlijks ons beleid, vieren onze successen en breiden vervolgens de burgerparticipatie in stappen steeds verder uit.

Dit groei-model houdt tevens in dat het mogelijk moet zijn dat verschillende onderdelen van de gemeente in een verschillend tempo groeien. Bijvoorbeeld een dorp dat al goed georganiseerd is met een actieve dorpsraad zal makkelijker en sneller participeren dan een dorp dat nog nauwelijks georganiseerd is.

Uitgangspunt: burgerparticipatie is een groei-model.⁷

2.3 Maatwerk aan de hand van vastgestelde richtlijnen

Er zijn zeer veel vormen van burgerparticipatie. Het ene onderwerp leent zich goed voor bijvoorbeeld een discussieavond met inwoners, terwijl het andere onderwerp wellicht beter aan de hand van een enquête uitgewerkt kan worden. In het ene geval worden alle inwoners van een kern betrokken, terwijl in het andere geval alleen de omwonenden geconsulteerd worden. Soms kan het voldoende zijn om via een bestaande dorpsraad de inwoners te bereiken, maar het kan ook nodig zijn om inwoners individueel uit te nodigen. Ook is het mogelijk dat niet alleen inwoners, maar ook bedrijven, organisaties of andere belangenbehartigers bij het beleid betrokken worden. Met andere woorden: burgerparticipatie is maatwerk. Er is geen blauwdruk te geven omdat ieder onderwerp weer anders is. In de nota staan daarom algemene richtlijnen op basis waarvan de gemeente maatwerk kan bieden.

Uitgangspunt: burgerparticipatie is maatwerk aan de hand van vastgestelde richtlijnen.⁸

2.4 Niveau van burgerparticipatie

Er zijn diverse gradaties van burgerparticipatie: dit kan variëren van informeren van inwoners tot aan meebeslissen door inwoners, en alles wat daar tussenin zit. De zogenaamde participatieladder⁹ geeft vijf niveaus van burgerparticipatie weer, te weten informeren, raadplegen, adviseren, coproduceren en meebeslissen.

Eén van de uitgangspunten is dat we bij burgerparticipatie uitgaan van een groei-model. We beginnen daarom op een manier die past bij onze huidige situatie.

Voor het opstellen van beleid is dat adviseren. Het lijkt ons niet verstandig om hiervoor te werken met verdergaande vormen van burgerparticipatie. Wij willen namelijk graag iedereen meenemen in het burgerparticipatiebeleid en kiezen daarom voor een niveau dat op dit moment het beste aansluit bij onze gemeente. Dit komt overigens overeen met de gehouden enquête onder raads- en MO-leden. Het is tevens een wens van de dorpsraden en belangenverenigingen om op basis van adviseren samen te werken.

Als het gaat om uitvoering willen we verder gaan, en wel tot aan meebeslissen. Het gaat dan om de meer concrete en praktische zaken, zoals het inrichten van een trapveldje of het opnieuw inrichten van een groenstrook of plantsoen.

Zowel bij beleid als uitvoering gaat het om maximale niveaus: het is dus niet in alle gevallen verplicht om het maximale niveau te hanteren, minder mag ook. Wij onderzoeken daarom per keer (onderwerp) wat het gewenste niveau van participatie is. Dat kan dus bij het ene project adviseren zijn, en in het andere geval informeren.

Tenslotte willen we bij de periodieke evaluatie van het burgerparticipatiebeleid onderzoeken of het mogelijk is om ook voor het opstellen van beleid een hoger niveau van participatie te hanteren.

Uitgangspunt

Voor het opstellen van beleid kiezen we als maximaal niveau trede 3 (adviseren) van de participatieladder.

Voor de uitvoering van beleid kiezen we als maximaal niveau trede 5 (meebeslissen).

⁷ Dit uitgangspunt is ook al vastgelegd in de bestuursopdracht burgerparticipatie.

⁸ Ook dit uitgangspunt is vastgelegd in de bestuursopdracht burgerparticipatie.

⁹ In bijlage 2 is de participatieladder opgenomen.

2.5 Raakvlakken met andere beleidsvelden

Burgerparticipatie staat niet op zichzelf. Het onderwerp heeft raakvlakken met diverse beleidsterreinen. Hieronder worden deze genoemd en wordt ook aangegeven op welke wijze afstemming tussen de verschillende beleidsterreinen geregeld wordt.

Relatie met communicatie

Burgerparticipatie en communicatie kunnen niet zonder elkaar; ze liggen in elkaars verlengde. Wanneer de gemeente bijvoorbeeld overlegt met dorpsraden, dan is dat een vorm van burgerparticipatie, maar het is ook communicatie. Gaat de gemeente in gesprek met inwoners over een nieuw bestemmingsplan, dan is dat communicatie maar ook burgerparticipatie. De scheiding tussen beide onderwerpen is dus niet expliciet aan te geven. Er is daarom de volgende keuze gemaakt:

In de nota burgerparticipatie worden de meer structurele onderwerpen vastgelegd zoals overlegstructuur met dorpsraden, kernwethouders, subsidies en niveau van burgerparticipatie dat gehanteerd wordt. De nota communicatie gaat in op projecten, bijvoorbeeld welke instrumenten kun je gebruiken voor communicatie en participatie (de zgn. “handleiding participatie”). Daarnaast gaat de communicatienota in op de “andere” communicatie-instrumenten zoals bijvoorbeeld representatie, publicaties in Extra-Nieuws en persberichten.

De overlap tussen beide nota's is te vinden in de praktische uitwerking van de “handleiding participatie” (in de bestuursopdracht burgerparticipatie genoemd “gereedschapskist burgerparticipatie”). In de nota burgerparticipatie wordt bepaald wat het niveau van burgerparticipatie (maximaal) is en voor welke soort projecten het participatieplan voor goedkeuring naar de raad moet. Als uitwerking van de nota communicatie maakt de cluster communicatie een “handleiding participatie” waarin de instrumenten staan die bij burgerparticipatie in projecten gebruikt kunnen worden. Nogmaals, beide zaken liggen in elkaars verlengde en de overlap is groot. Daarom werken de betrokken clusters hierin nauw samen en stemmen zij zaken op elkaar af.

Nieuwe vergaderstructuur gemeenteraad

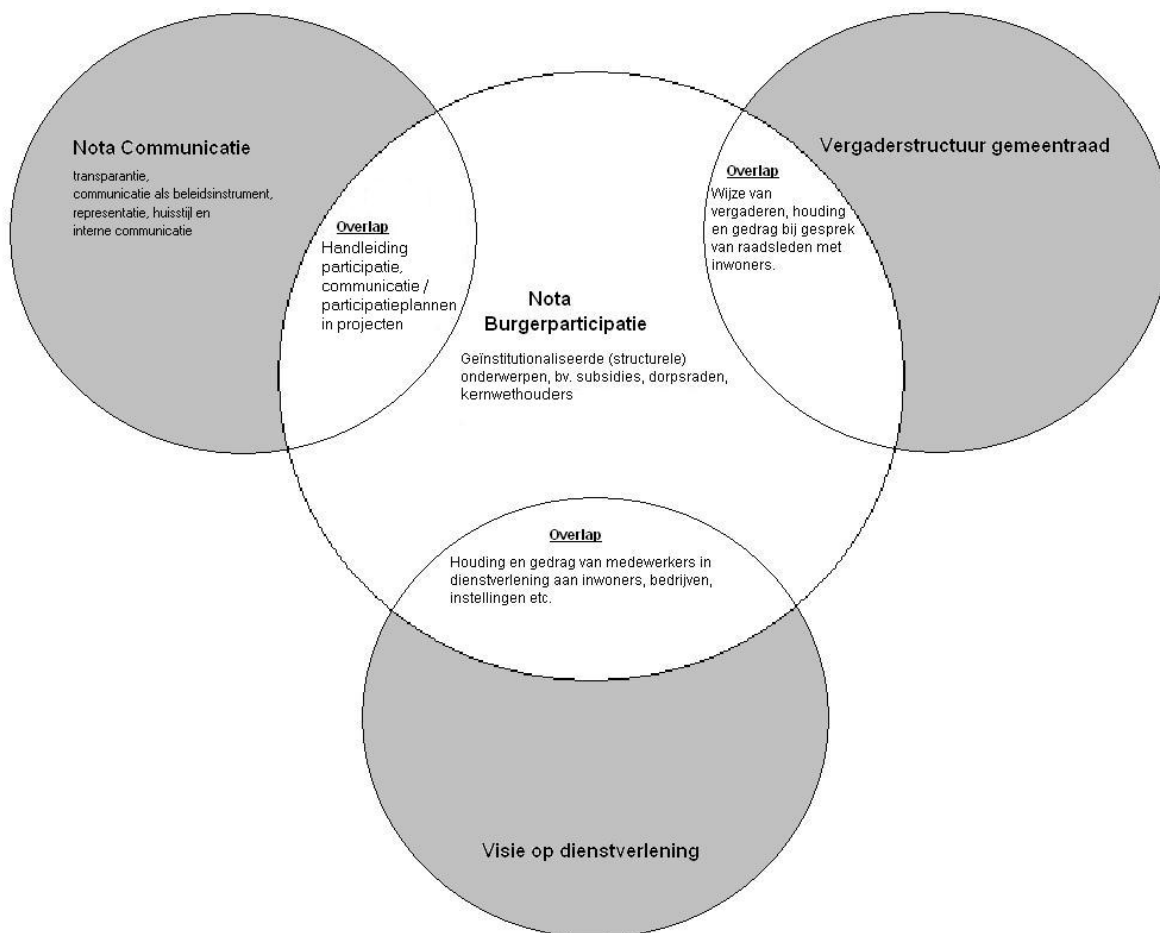
De nota burgerparticipatie kent ook een overlap met het nieuwe vergadermodel van de gemeenteraad. De overlap bestaat met name uit de nieuwe wijze van vergaderen, en ook de houding en het gedrag van raadsleden bij gesprekken met inwoners tijdens rondetafel en vierkantetafelgesprekken. Eén van de doelen van de nieuwe vergaderstructuur is het aantrekkelijker maken van de raadsvergaderingen voor inwoners. De nieuwe structuur draagt eraan bij dat raadsleden tijdens de ronde- dan wel vierkantetafelgesprekken een rol hebben als actieve luisteraar en ook als vragensteller. Inwoners hebben in de nieuwe structuur meer gelegenheid hun standpunt en visie voor het voetlicht te brengen, en raadsleden hebben meer gelegenheid inwoners vragen te stellen. Doordat bovendien meningvorming plaats vindt in een volgende vergadering, kunnen raadsleden zich beter op hun rol als informatieverzamelaar concentreren.

Visie op dienstverlening

De visie op dienstverlening gaat uit van het belang van de burger. In deze visie staat, net als in de nota burgerparticipatie, het vraaggericht werken en het denken vanuit de inwoner centraal. De nota burgerparticipatie en de visie op dienstverlening sluiten wat dit betreft dus naadloos op elkaar aan.

In de figuur op de volgende pagina wordt een en ander verduidelijkt.

Figuur: relatie burgerparticipatie met andere beleidsvelden

Hoofdstuk 3 Inrichten organisatie zodat we vraaggericht kunnen werken

Inleiding

In hoofdstuk twee is als uitgangspunt voor de rolverdeling tussen college en raad aan bod gekomen dat de raad vooraf de kaders en randvoorwaarden stelt waarbinnen betrokkenen mogen meepraten, meebeslissen of meedoen. Het college voert vervolgens het gekozen burgerparticipatietraject uit. Daarna legt het college verantwoording af aan de raad over het gevoerde proces en de uitkomsten ervan, en controleert de raad dit achteraf.

In het licht van dit uitgangspunt is het belangrijk om allereerst afspraken te maken voor welke projecten het communicatie/ participatieplan, als onderdeel van de door de raad vast te stellen bestuursopdracht, voor goedkeuring naar de raad moet. Vervolgens moeten ook afspraken gemaakt worden over de manier waarop de momenten van participatie goed in het hele besluitvormingstraject verankerd worden zodat de rollen van raad, college en participanten helder zijn. Tenslotte is van belang op welke manier burgerparticipatie uitgevoerd wordt. Daarnaast geldt dat ook een project de vier fasen uit de beleidscyclus (oriëntatie, ontwikkeling, uitvoering en evaluatie) doorloopt¹⁰. Het gaat hier om een groot aantal meer praktische werkafspraken over de houding en het gedrag van bestuur en medewerkers, inrichten van de organisatie, evaluatie en het al dan niet invoeren van bepaalde burgerparticipatie-instrumenten.

Het maken van bovengenoemde afspraken draagt bij aan het op een goede manier inrichten van de organisatie, zodat het vraaggericht werken bevorderd wordt.

3.1 Voor welke projecten moet het communicatie/ participatieplan naar de raad

Sommige onderwerpen liggen gevoelig of gecompliceerd, of vragen om een politieke keuze. Deze onderwerpen zijn in het algemeen ook opgenomen op de lange termijn agenda van de raad. Dan is het verstandig om hiervoor door de raad een bestuursopdracht vast te laten stellen. Een onderdeel van de bestuursopdracht is een communicatie/ participatieparagraaf.

Voorstel 1: in onderstaande gevallen stelt de raad een bestuursopdracht vast, met daarin een communicatie/participatieparagraaf

De raad stelt een bestuursopdracht vast, met daarin een communicatie/ participatieparagraaf bij:

- Een project waarbij grote belangentegenstellingen tussen burgers te verwachten zijn;
- Een project waarbij de beleidsruimte die BenW geeft aan de participanten in het begin groot of multi-interpreteerbaar is;
- Een project met grote financiële consequenties;
- Een project met grote afbreukrisico's;
- Een project met een intensief participatietraject.

De raad stelt dus geen afzonderlijke communicatie/ participatieplannen vast; dit is altijd een onderdeel van de door de raad vast te stellen bestuursopdracht.

Daarnaast kan het college ook zelf een communicatie/ participatieplan opstellen. Dit is het geval bij onderwerpen waar het college zelf bevoegd is. Vaak ligt het algemene beleidskader dan vast en voert het college het beleid binnen het kader uit.

Het college stelt in elk geval een communicatie/ participatieplan op bij:

- Een project dat van invloed is op de directe leefomgeving van inwoners en waarvoor draagvlak vereist is;
- Een project waarvoor de kennis en/ of ideeën van inwoners benut moet worden.

Voorstel 2: opstellen van een nieuw format voor de bestuursopdracht

Gelet op de nieuwe vergaderstructuur alsmede de voorstellen uit deze nota burgerparticipatie is het wenselijk een nieuw format voor de bestuursopdracht vast te stellen.

¹⁰ Dit is reeds toegelicht in paragraaf 2.1

3.2 Op welke manier worden de participatiemomenten in het besluitvormingstraject verankerd

Het is belangrijk om afspraken te maken over de manier waarop de momenten van participatie in het hele besluitvormingstraject verankerd worden. Op die manier worden de rollen van raad, college en participanten helder.

Voorstel 3: voor de projecten waarvan de bestuursopdracht/ startnotitie met daarin het communicatie/participatieplan door de raad wordt vastgesteld, wordt de volgende werkwijze voorgesteld:

1. Oriëntatiefase: opstellen bestuursopdracht door het college. Hierin staat in elk geval:
 - a. probleemverkenning, beoordelen alternatieven
De raad maakt een keuze uit de alternatieven en stelt vervolgens de bestuursopdracht vast. Na het opstellen van de bestuursopdracht werkt het college deze in sommige gevallen verder uit in een startnotitie. In andere gevallen volstaat de bestuursopdracht.

In startnotitie of (indien er geen startnotitie opgesteld wordt) in de bestuursopdracht staan:¹¹
 - b. de inhoudelijke kaders waarbinnen communicatie/ participatie plaatsvindt (dus hoeveel beleidsruimte geeft de gemeenteraad aan burgers in de participatie, wat ligt er al vast en wat nog niet)
 - c. een uitgewerkter communicatie/ participatieplan (doelgroepen, methode, kosten, planning (wanneer is het traject afgerond))
 - d. wat het eindproduct is van het communicatie/participatietraject
 - e. hoe de raad terugkoppeling krijgt over de participatie
 - f. in welke gevallen het college tussentijds om besluitvorming van de raad vraagt.
In beide gevallen stelt de raad het stuk (de bestuursopdracht of startnotitie) vast.
2. Ontwikke fase: opstellen beleidsnota door college. Hierin worden de uitkomsten van de participatie opgenomen en hoe deze in het beleid zijn verwerkt. De raad stelt de beleidsnota vast.
3. Uitvoeringsfase: opstellen uitvoeringsnotitie. Dit is een notitie bestemd voor het college. Het kan zijn dat ook bij de uitvoering participatie plaatsvindt. Maar meestal hoeft de raad daar dan niet meer over te besluiten. De raad heeft een controlerende rol en het college legt verantwoording af over de uitvoering.
4. Evaluatiefase: opstellen evaluatie door het college. Hierin wordt het participatietraject geëvalueerd en worden voorstellen tot verbetering gedaan. De raad stelt de evaluatie vast. Als het evaluatierapport gereed is dan is dat (afhankelijk van de situatie) meteen de opstart van de heroriëntatiefase.

3.3 Op welke manier wordt burgerparticipatie uitgevoerd: praktische afspraken

Voorstel 4: burgerparticipatie coördineren bij afdeling Bestuur, Personeel en Communicatie

Burgerparticipatie is van ons allemaal: iedereen doet het. Het is belangrijk om de kennis die steeds opgedaan wordt te bundelen, af te stemmen en te coördineren. Dit gebeurt door de afdeling Bestuur, Personeel en Communicatie. Als het gaat om burgerparticipatie in projecten dan is cluster communicatie hiervoor het aanspreekpunt. Zij zijn daarin vraagbaak en adviseur voor zowel bestuur als ambtelijke organisatie. Als het gaat om de meer structurele vormen van burgerparticipatie zoals dorpsraden en kernwethouderschap, dan is de beleidsmedewerker bestuurszaken hiervoor het aanspreekpunt. Uiteraard werken communicatie en bestuurszaken hierin nauw met elkaar samen.

Voorstel 5: aandacht voor raadscommunicatie

De raad heeft in de gehele beleidscyclus van burgerparticipatie en ook in het nieuwe vergadermodel diverse (nieuwe) rollen. Het is wenselijk dat de raad deze rollen zo krachtig mogelijk uitvoert, zodat hij steeds voor in het proces aan zet is, de kaders bepaalt en op deze manier, rekening houdend met ieders belangen, de gemeente op een zo goed mogelijke manier bestuurt. Het is daarom wenselijk om te bezien of er in dit verband aandacht nodig is voor de raadscommunicatie.

¹¹ In de startnotitie staan dus de onderdelen b t/m f. Wanneer géén startnotitie opgesteld wordt dan worden de onderdelen b t/m f in de bestuursopdracht opgenomen. Onderstaande onderwerpen werkt het college dus óf uit in de bestuursopdracht (wanneer geen startnotitie opgesteld wordt), óf in de startnotitie (wanneer deze wel opgesteld wordt).

Voorstel 6: gewenste houding en gedrag bestuur en medewerkers opvoeren als verbeterpunt in het kwaliteitstraject

De andere manier van werken (vraaggericht) vraagt om een andere houding en gedrag van bestuur en medewerkers. De gewenste houding en gedrag ontstaan niet vanzelf, het is nodig om hier expliciet en blijvend aandacht aan te besteden. Het is een continue leer- en verbeterproces. Daarom wordt voorgesteld om de gewenste vraaggerichte houding en gedrag op te voeren als verbeterpunt in het kwaliteitstraject waarmee in 2008 een start is gemaakt, zodat er op die manier structureel aandacht voor gevraagd wordt.

Voorstel 7: deskundigheidsbevordering organiseren voor medewerkers

Het is nodig om de medewerkers nader te informeren over burgerparticipatie, de hierin gewenste werkwijze en de verschillende vormen van burgerparticipatie die mogelijk zijn. Daarom gaan we vooruitlopend op het kwaliteitstraject alle afdelingen bezoeken en het burgerparticipatiebeleid en de manier waarop dit in de praktijk gebracht wordt toelichten.

Voorstel 8: burgerinitiatief nu nog niet invoeren

Op dit moment is er formeel gesproken geen mogelijkheid tot het indienen van een burgerinitiatief (het plaatsen van een onderwerp op de raadsagenda). Er bestaat geen verordening burgerinitiatief en er zijn geen beleidsregels hiervoor opgesteld.

Het voorstel is om het burgerinitiatief nu nog niet in te voeren. In plaats daarvan zetten wij zoals aangegeven in op de gewenste houding en gedrag van medewerkers. Waar het om gaat is dat wij als gemeente op ieder verzoek, initiatief, idee, vraag of wat dies meer zij, *dus op ieder burgerinitiatief*, meedenken met de inwoner en diens belang, daarin zo vraaggericht als mogelijk proberen te werken, en daadwerkelijk actie ondernemen (uiteraard altijd rekening houdend met het algemeen belang). Met andere woorden: houding en gedrag van ons bestuur en medewerkers zijn het belangrijkste. Zijn deze “in orde” dan is een verordening burgerinitiatief niet nodig.

Voorstel 8 is geamendeerd. De raad heeft het college unaniem de opdracht gegeven om voorstel 8 in een discussiestuk uit te werken. Dat betekent dat het college de mogelijkheden voor invoeren van een burgerinitiatief zal uitzoeken en dit aan de raad zal voorleggen.

Voorstel 9: referendum niet invoeren

Wij kennen geen referendumverordening meer. Er is zoals aangegeven in de bestuursopdracht burgerparticipatie onderzocht of dit wenselijk is. Echter gelet op het pakket aan voorgestelde maatregelen bestaat de verwachting dat een referendum hier niet extra aan bijdraagt. Ook hiervoor geldt, net als bij het burgerinitiatief, dat houding en gedrag van vraaggericht werken het meest belangrijk is. Luisteren wij als gemeente goed naar onze inwoners dan verwachten wij dat een referendum niet meer nodig is.

Voorstel 10: onderzoeken mogelijkheid tot invoeren onderzoek, burgerpanels/ burgerpeiling, en onderzoeken mogelijkheden tot e-participatie

Burgerparticipatie is ook het doen van onderzoek onder inwoners, om zo in gevallen waar het nodig is, extra informatie over de mening van inwoners te verkrijgen. Dit kan interessant zijn in gevallen waar met name tegenstanders van een bepaald beleid zich bij de gemeente melden en meedoen aan bijvoorbeeld een interactieve avond, terwijl de voorstanders daar niet op af komen en zodoende niet gehoord worden. Denk bijvoorbeeld aan buurtbewoners die een bepaalde ontwikkeling niet in hun achtertuin wensen (NIMBY-effect: not in my backyard), terwijl die ontwikkeling wel gunstig kan zijn voor toekomstige gebruikers.

Aangezien de gemeente er is om het algemeen belang te dienen, kan het in zo'n geval handig zijn om een wat bredere kijk of het geheel te krijgen en om door middel van onderzoek de uitkomsten van het gehouden burgerparticipatietraject te verifiëren.

Dit kan op diverse manieren, bijvoorbeeld door middel van onderzoeken, burgerpeilingen, burgerpanels of andere vormen van elektronische participatie. Wij willen graag onderzoeken wat de mogelijkheden hierin zijn voor onze gemeente.

In het verlengde van dit voorstel willen wij onderzoeken of het mogelijk is burgerparticipatie in zijn algemeenheid via de elektronische snelweg uit te voeren. Internet is immers het medium van de toekomst en wordt door steeds meer inwoners gebruikt. Wij willen graag onderzoeken welke mogelijkheden er voor e-participatie binnen onze gemeente zijn.

Voorstel 11: ieder groot burgerparticipatieproject direct na afronding ervan evalueren, tevens jaarlijks een tweetal kleinere burgerparticipatieprojecten evalueren

Wij willen ons beleid steeds verbeteren en verder ontwikkelen. Daarom zullen wij om na afloop van in ieder geval ieder groot burgerparticipatietraject het gevoerde project te evalueren en voorstellen tot verbetering doen. Ook gaan wij jaarlijks een tweetal kleinere burgerparticipatietrajecten evalueren.

Wij evalueren van ieder participatieproject de volgende punten:

- Rol en houding raad, college en ambtenaren;
- Mate waarin vooraf duidelijkheid bestond over kaders, speelruimte voor participatie etc.;
- Tevredenheid deelnemers, mate van draagvlak voor gekozen beleid;
- Kwaliteit nieuwe beleid;
- Inbreng en betrokkenheid van inwoners; en
- Zijn doelen zoals vooraf vastgesteld gehaald.

Voorstel 12: periodiek in het burgerjaarverslag het algemene burgerparticipatiebeleid evalueren

Naast het evalueren van ieder groot burgerparticipatieproject, en een tweetal kleinere projecten, willen we ook het algemene burgerparticipatiebeleid evalueren. De burgemeester als verantwoordelijk portefeuillehouder zal daarom periodiek in het burgerjaarverslag de voorgestelde maatregelen uit de nota burgerparticipatie evalueren en voorstellen tot verbetering doen. Op deze manier blijft burgerparticipatie een continue leer- en verbeterproces en groeien wij toe naar een situatie waarin wij steeds vraaggericht gaan werken, onze inwoners steeds meer betrokken zijn bij onze gemeente en betrokken zijn bij hun eigen leefomgeving.

Wat meten wij?

- Toename per jaar van betrokkenheid van inwoners bij het gemeentelijke besluitvormingsproces;
- Toename betrokkenheid van inwoners bij hun eigen leefomgeving; en
- Toename mate van verantwoordelijkheid die inwoners voelen voor hun leefomgeving.

Hoofdstuk 4 Maatregelen om inwoners te stimuleren verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leefomgeving

Inleiding

In dit hoofdstuk worden maatregelen genoemd die tot doel hebben inwoners te stimuleren om verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leefomgeving. De wijkaanpak wordt daarom in dit hoofdstuk uitgewerkt.

In het volgende hoofdstuk worden maatregelen genoemd die tot doel hebben de relatie met de kernenvertegenwoordigingen (dorpsraden en belangenverenigingen) te behouden en verbeteren. Een aantal van die maatregelen hebben als nevendoeel dat zij ook bijdragen aan het stimuleren van inwoners voor het nemen van verantwoordelijkheid voor de eigen leefomgeving. De maatregelen uit dit hoofdstuk en het volgende liggen dus in elkaars verlengde.

4.1 Wat is wijkaanpak

Wijkaanpak heeft de volgende doelen:

1. Sociale samenhang in- en leefbaarheid van kernen en wijken vergroten
2. Sociale cohesie in de kernen vergroten door zelfredzaamheid en participatie te bevorderen
3. Tot stand brengen van relaties en sociale binding tussen inwoners onderling, inwoners en overheid, en inwoners en derden (andere instellingen). Hierin moeten onderlinge hulp en steun de boventoon voeren (civil society)

Wijkaanpak is een manier van werken en vindt gemeentebreed plaats. Wijkaanpak als manier van werken functioneert op verschillende niveaus en op verschillende manieren. In sommige gevallen vervult de kernenvertegenwoordiging (hierna te noemen: dorpsraad)¹² een wijkaanpak-functie, soms is er sprake van een combinatie tussen dorpsraad en wijkaanpak en in andere gevallen werkt de kerngroep wijkaanpak.

De kerngroep wijkaanpak is een samenwerkingsverband van verschillende partijen, waarbij naast de gemeente, politie, woningbouwcorporaties en het sociaal cultureel werk/ jongerenwerker, ook een aanwezige dorpsraad/buurtvereniging betrokken wordt/ is. Door dit samenwerkingsverband kan men problemen sneller opsporen en kan men zaken veelal sneller en effectiever regelen.

Niet alleen de dorpsraad moet dus een signalerende functie hebben, maar ook de wijkaanpak (b.v. politie/ Sociaal Cultureel Werk) met daarin belangrijke partners om snel resultaten te boeken op het gebied van leefbaarheid in een kern.

4.2 Waar werkt de wijkaanpak

Uitgangspunt: wijkaanpak vindt plaats in kernen/wijken met een verminderde sociale samenhang en cohesie

Niet in alle kernen (wijken) is er behoefte aan de kerngroep wijkaanpak. In een groot aantal kernen (wijken) is er reeds sprake van een sterke sociale samenhang en cohesie. Hier kan men prima met dorpsraden volstaan.

De wijkaanpak kan wel een belangrijke functie vervullen in kernen waar om welke reden dan ook, sprake is van een verminderde sociale samenhang en cohesie.

4.3 Relatie met dorpsraden en burgerparticipatie

Wijkaanpak en dorpsraden kunnen elkaar prima aanvullen en versterken. Ze zijn voor een deel complementair aan elkaar, hebben overlappende doelen maar hebben ook beide afzonderlijke doelen. Ze worden daarom afzonderlijk beschouwd, waarbij zij beiden de ruimte hebben om hun eigen doelen te bereiken.

Zowel dorpsraden als wijkaanpak dragen bij aan het burgerparticipatiebeleid omdat het een manier is om inwoners te activeren, verantwoordelijk te maken voor hun eigen leefomgeving en hen daarbij te faciliteren.

¹² In het vervolg wordt omwille van de leesbaarheid gesproken van “dorpsraden” in plaats van “kernenvertegenwoordigingen”. Hiermee worden zowel de dorpsraden als de belangenverenigingen bedoeld.

4.4 Beleidsterreinen die mede bijdragen aan de doelen van de wijkaanpak

Naast de dorpsraden is er nog een aantal beleidsterreinen die een relatie hebben met de wijkaanpak. Deze beleidsterreinen hebben eigen doelstellingen, maar hebben alle als nevendoeleinstelling het bevorderen van sociale cohesie dan wel laten participeren van inwoners. Het gaat om het participatief medebeheer (van openbaar groen), het buurtonderhoudsbedrijf, project buurtbemiddeling en participatie op milieugebied (bijvoorbeeld energiebesparing en duurzaamheid). In bijlage 3 is uiteengezet welke projecten onder de wijkaanpak vallen en welke beleidsterreinen mede bijdragen aan de doelen van de wijkaanpak.

4.5 Uitgangspunten

1. Wijkaanpak en dorpsraden bestaan naast elkaar, zij vullen elkaar aan en kunnen elkaar versterken. Wijkaanpak en dorpsraden hebben ieder naast eigen doelen ook gedeelde doelen.
2. In kernen waar een dorpsraad actief is, kan de wijkaanpak ook werken. In dat geval stemmen wijkaanpak en dorpsraden hun werkzaamheden op elkaar af.
3. Onder wijkaanpak vallen alleen projecten waarvan het hoofddoel overeenkomt met het hoofddoel van de wijkaanpak; alle overige genoemde beleidsterreinen dragen mede bij aan het doel van de wijkaanpak, maar hebben een ander primair doel.

4.6 Voorstellen 13 t/m 25

13. *Wijkaanpak voortzetten in kern Lochem (zowel wijkaanpak binnenstad als wijkaanpak voor de overige wijken van Lochem).*
14. *Wijkaanpak beschikbaar stellen voor alle kernen, maar alleen als er behoefte aan is.*
15. *Wijkaanpak voortzetten volgens een groeimodel: klein beginnen, vertrouwen wekken en vervolgens uitbouwen.*
16. *Wijkaanpak start 1 januari 2009 en duurt tot en met 2011, met de mogelijkheid tot verlenging.*
17. *Tussenevaluatie vindt plaats in het tweede kwartaal van 2010, met als doel de voortgang en eventuele uitbouw te bespreken. De eindevaluatie van het project vindt plaats derde kwartaal 2011.*
18. *Budget wijkaanpak bestaat uit wijkaanpak voor de gehele gemeente Lochem. Op dit moment loopt ook nog wijkaanpak binnenstad Lochem. Dit project loopt tot en met 2010.*
19. *Bestuurlijk verantwoordelijk voor wijkaanpak is wethouder Welzijn en Onderwijs.*
20. *Ambtelijk verantwoordelijk en tevens intern coördinator voor wijkaanpak is een beleidsmedewerker van Welzijn en Onderwijs.*
21. *Stuurgroep wijkaanpak overlegt twee keer per jaar. Deelnemers zijn wethouder Welzijn en Onderwijs (voorzitter), burgemeester, wethouder Openbare Werken en betrokken medewerkers.*
22. *Werkgroep wijkaanpak overlegt minimaal ieder kwartaal en bestaat uit: Een vertegenwoordiging van sociaal cultureel werk Lochem en Gorssel, vertegenwoordiging van Woningbouwverenigingen Groene Waarden en Spectrum Wonen, de wijkagenten van de gemeente Lochem, betrokken inwoners en vertegenwoordigers namens de afdelingen Welzijn en Onderwijs, Openbare Werken, Ruimtelijke Ontwikkeling en Verkeer en Bestuur, Personeel en Communicatie.*
23. *Voor de kern Lochem onderzoeken of het mogelijk is de vertegenwoordiging uit te breiden via bestaande netwerken (te weten wijkaanpak, buurtverenigingen, wijkaanpak binnenstad) indien dit een wens van onderop is. Beginnen met al wat bestaat, goede ervaringen zichtbaar maken. Wellicht dat anderen dan willen aansluiten.*
24. *Op termijn onderzoeken of er mogelijkheden zijn een subsidiestructuur voor vertegenwoordigingen in de kern Lochem op te zetten, bijvoorbeeld als waarderingssubsidie, voor "snelle maatregelen" of wellicht budgetten per wijk.*
25. *Wijkaanpak aanmelden bij project "lokale proeftuinen burgerparticipatie" van actieprogramma lokaal bestuur.*

Hoofdstuk 5 Maatregelen om de relatie met de kernvertegenwoordigingen te behouden en verbeteren

Inleiding

Wij werken samen met negen dorpsraden en belangenverenigingen¹³, te weten vereniging Almens Belang, belangenvereniging Barchem, vereniging Dorpsraad Eefde, vereniging Dorpsraad Epse/Joppe, belangenvereniging Exel en omstreken, vereniging Dorpsraad Gorssel, vereniging Plaatselijk Belang Harfsen/ Kring van Dorth, belangenvereniging Wakker Laorne en belangenvereniging Zwiep. Wij willen deze samenwerking graag voortzetten en verbeteren. Daarom noemen wij in dit hoofdstuk een aantal maatregelen die hieraan bijdragen. Er is een onderverdeling gemaakt in dorpsraden, dorpsplannen en het kernwethouderschap.

Zoals ook aangegeven in hoofdstuk 4, hebben onderstaande maatregelen als neveneffect dat een aantal daarvan tevens bijdragen aan het dragen van verantwoordelijkheid van inwoners voor de eigen leefomgeving.

5.1 Dorpsraden

Voorstel 26: actualiseren en verlengen convenant

Wij willen de samenwerking met onze dorpsraden graag voortzetten. Daarom willen wij het convenant waarin de samenwerkingsafspraken vermeld staan actualiseren en verlengen. Wij willen graag op de huidige manier met de dorpsraden verder samenwerken. Dat betekent dat de dorpsraden een belangrijke adviespartner zijn van onze gemeente (trede 3 van de participatieladder). De dorpsraden doen echter niet aan coproductie of meebeslissen (treden 4 en 5 van de participatieladder). Dit komt overeen met de wens van de dorpsraden: zij hebben tijdens overleg aangegeven dat zij adviseur willen zijn. Ze zijn tevreden met de huidige werkwijze, en willen niet verder gaan naar coproductie of meebeslissen.

Voorstel 27: verhogen subsidie aan dorpsraden en tevens omvormen naar een vast bedrag + een bedrag per inwoner

De dorpsraden ontvangen jaarlijks een subsidie van € 700. Dit bedrag wordt jaarlijks verhoogd met de CPI-index. Voor het jaar 2008 heeft iedere dorpsraad een bedrag van € 719,02 ontvangen. Iedere dorpsraad ontvangt een gelijk bedrag, ongeacht het aantal inwoners. Dit vinden wij niet geheel rechtvaardig. Daarnaast vinden wij de hoogte van het bedrag niet in verhouding staan tot de steeds grotere inspanning die de dorpsraden leveren. Wij zijn daarom van plan de subsidie te verhogen en tevens om te vormen naar een vast bedrag + een bedrag per inwoner.

Voorstel 28: beschikbaar stellen budget voor “snelle maatregelen”

Er is momenteel geen budget beschikbaar voor het uitvoeren van relatief kleine wensen van dorpsraden. Wanneer verzoeken van een dorpsraad niet uit reguliere middelen bekostigd kunnen worden zijn er geen andere mogelijkheden om eraan tegemoet te komen. Dat terwijl het gaat om kleine maatregelen die snel voor veel sympathie zorgen (bijvoorbeeld een bloembak of blikvanger). De regel moet zijn: wij als gemeente denken zoveel mogelijk mee met de verzoeken, en proberen een verzoek waar het kan via reguliere weg te realiseren. Maar mocht de uitvoering dan stuiten op financiële onmogelijkheden, dan stellen wij een aparte subsidie beschikbaar voor deze “snelle maatregelen”. Per jaar is in totaal € 10.000 beschikbaar voor alle dorpen samen. Dit is een budget waar de kernwethouders van de kleine kernen over kunnen beschikken. Het is dus niet bestemd voor de kern Lochem. De dorpsraad doet in overleg met de contactambtenaar een voorstel ten laste van het beschikbare budget; de kernwethouder beslist.

Voorstel 29: geen dorpsbudgetten invoeren

In het verlengde van voorstel 29 is aan de dorpsraden de vraag voorgelegd of zij interesse hebben om door middel van een pilot de beschikking te krijgen over een groot totaalbedrag subsidies. Het betreffen de subsidies die momenteel versnipperd al aan de kernen overgemaakt worden. De dorpsraden kunnen zo zelf bepalen waaraan ze de subsidie willen besteden. De dorpsraden hebben expliciet aangegeven dit niet te ambiëren. Dit onderdeel is daarom niet verder uitgewerkt.

¹³ In het vervolg wordt wederom gesproken van “dorpsraden” in plaats van “dorpsraden/ belangenverenigingen”

Voorstel 30: mogelijkheid bieden voor inhuren externe expertise door dorpsraden

In sommige gevallen beschikt de gemeente over een onderzoeksrapport op basis waarvan beleid wordt opgesteld. Het kan voorkomen dat een dorpsraad het niet met dit rapport eens is en graag zelf een rapport wil laten opstellen (denk bijvoorbeeld aan woningbouwplannen). Dorpsraden beschikken echter niet over de expertise en middelen om deze zogenaamde "second opinion" in te huren. Het voorstel is daarom om dorpsraden de mogelijkheid te bieden externe expertise in te huren. Dit is wel aan voorwaarden gebonden. De gemeente moet het verzoek van de dorpsraad goedkeuren. Per keer moet bekeken worden wat de wens van de dorpsraad is, moet de gemeente het belang inschatten en tevens onderzoeken hoe de financiering geregeld wordt.

5.2 Dorpsplannen

Vrijwel alle dorpen zijn bezig (geweest) of gaan dit binnenkort doen met het opstellen van een dorpsplan. Deze ontwikkeling ondersteunen wij graag. Een dorpsplan is een uitstekende manier om de wensen en meningen van de inwoners van een dorp en bijbehorend buitengebied boven tafel te krijgen. Bovendien worden de wensen vervat in een samenhangend plan. De gemeente kan deze input goed gebruiken bij het opstellen van beleid, en bovendien helpt een dorpsplan de inwoners om op basis van een gestructureerd document met de gemeente te overleggen.

Voorstel 31: verhogen subsidie voor opstellen dorpsplannen

Tot nu toe kreeg een dorp voor het opstellen van een dorpsplan subsidie van de gemeente (€ 1.250) en van de provincie ("leefbaarheidssubsidie"). Met deze middelen kan het dorp met behulp van de Vereniging Kleine Kernen (VKK) een dorpsplan opstellen, en ook de organisatiekosten en begeleiding door de VKK betalen. Inmiddels heeft de provincie de subsidieregeling aangepast. De provincie gaat met terugwerkende kracht tot en met 12 maart 2008 een nieuwe subsidieregeling uitvoeren. In de nieuwe regeling subsidieert de provincie de VKK rechtstreeks voor het opstellen en begeleiden van dorpsplannen. Een dorp kan dan geen subsidie meer bij de provincie aanvragen. Echter een dorp maakt nog wel kosten, te weten de reiskosten en uren van vrijwilligers, organisatiekosten (zaalhuur, consumpties) en drukkosten van het dorpsplan. Deze kosten verschillen per dorp en bedragen tussen € 3.000 en € 5.000. Het voorstel is, nu de provinciale subsidie aan de dorpen wegvalt, de subsidie aan de dorpsraden voor het opstellen van een dorpsplan te verhogen tot maximaal € 3.000. Een dorp zal wanneer ze een dorpsplan willen opstellen vooraf een begroting bij de gemeente moeten indienen zodat in overleg bekeken kan worden wat de definitieve hoogte van het subsidiebedrag zal zijn en welk deel het dorp zelf kan bijdragen. Per jaar zal de gemeente maximaal twee dorpsplannen subsidiëren, begeleiden en toetsen. Dat is nu ook reeds het geval.

Overigens geeft de provincie in de nieuwe subsidieregeling ook aan dat zij verwacht dat de gemeenten een bijdrage leveren aan de uitvoering van de dorpsplannen. Dit is opgenomen in het volgende voorstel (nr. 33).

Voorstel 32: beschikbaar stellen budget voor uitvoeren wensen uit dorpsplannen

Het uitvoeren van de wensen uit een dorpsplan kost tijd en geld. Dit zal zoveel mogelijk binnen de reguliere budgetten moeten gebeuren. Echter ook hier geldt dat de middelen hiervoor soms ontoereikend zijn. Daarom wordt, mede gelet op de oproep van de provincie in haar nieuwe subsidieregeling (zie voorstel 32), voorgesteld om per dorpsplan een bedrag van € 3.000 per jaar (voor een periode van in totaal 5 jaar) te subsidiëren. Indien mogelijk gaat deze subsidie met terugwerkende kracht in per 1 januari 2008. Het bedrag wordt uitgekeerd als de toetsing is afgerond, er in overleg met de dorpsraad een prioritering van alle wensen uit het dorpsplan is opgesteld, én het dorpsplan vervolgens door de gemeenteraad voor kennisgeving aangenomen is. Het bedrag is bestemd voor de uitvoering van de wensen uit het dorpsplan. Een dorpsraad mag ook sparen en het geld wat van een bepaald jaar over is voegen bij het geld van het volgende jaar. In totaal ontvangt het dorp 5 jaar x € 3.000 dus € 15.000 voor het uitvoeren van hun dorpsplan.

Aan het einde van de periode van 5 jaar van uitvoeren van het dorpsplan kan het dorp het dorpsplan actualiseren (dan wel een nieuw dorpsplan opstellen). Een dorp mag ook indien gewenst al eerder het dorpsplan actualiseren.

Wanneer de actualisatie is afgerond, er in overleg met de dorpsraad een prioritering van alle wensen uit het dorpsplan is opgesteld, én het dorpsplan vervolgens door de gemeenteraad voor kennisgeving aangenomen is, gaat een nieuwe periode van subsidie voor uitvoeren van de wensen uit het geactualiseerde dorpsplan in. Zolang een dorp dus iedere 5 jaar een dorpsplan opstelt/ actualiseert houdt het dorp jaarlijks de beschikking over € 3.000 voor uitvoeren van het dorpsplan. Eerder actualiseren mag zoals gezegd, maar per jaar ontvangt een dorp nooit meer dan de € 3.000 subsidie voor uitvoeren van het dorpsplan.

Waar is de subsidie voor bedoeld? Het gaat met name om de wat kleinere onderwerpen, zoals een informatiebord of bankjes¹⁴. De grotere onderwerpen moeten via de begroting behandeld worden omdat het budget dat een dorp hiervoor krijgt niet toereikend is. Bovendien moeten grotere uitgaven of investeringen altijd integraal afgewogen worden.

Voorstel 33: werkwijze toetsen dorpsplannen evalueren en aanpassen

Op dit moment is er een interne werkwijze voor het begeleiden van en toetsen van de dorpsplannen. Nu de eerste ervaringen met dorpsplannen zijn opgedaan, is het goed deze werkwijze te evalueren en waar nodig aan te passen en verder te verbeteren.

Voorstel 34: inzetten op meer zendingswerk bij toetsen dorpsplannen

Het toetsen van een dorpsplan kost veel tijd. De beleidsmedewerker bestuurszaken coördineert de toetsing, en het toetsen gebeurt door de afdelingen ROV, WO en OW. Het toetsen van de dorpsplannen behoort tot het reguliere werk van de betrokken afdelingen. Het gaat echter soms wat lastig en er is niet altijd voldoende tijd voor beschikbaar. Dit hangt ook samen met de vraaggerichte houding die in de nota burgerparticipatie bepleit wordt, maar nog niet overal gerealiseerd is. Het voorstel is daarom om in te zetten op extra "missiewerk" voor het toetsen van dorpsplannen. Dan kan worden aangegeven dat het toetsen van een dorpsplan vooraf misschien een investering in tijd kost, maar dat dit zeker wat oplevert, namelijk meer betrokken inwoners, goodwill, misschien minder bezwaren, klantgericht werken en meer tevreden inwoners. Dit "missiewerk" kan binnen de formatie van de beleidsmedewerker bestuurszaken.

5.3 Kernwethouderschap

Voorstel 35: kernwethouderschap continueren

Het kernwethouderschap is ingegaan op 1 januari 2007. Wij willen dit graag op de huidige wijze continueren.

Voorstel 36: overleggen met dorpsraden, kernwethouders en contactambtenaren over gewenste werkwijze

Voor wat betreft de kernwethouders en de contactambtenaren onderzoeken wij in overleg met de dorpsraden de verwachtingen ten aanzien van de werkwijze van kernwethouders en contactambtenaren. Hier bestaan momenteel verschillende beelden over. Vervolgens gaan wij overleggen over de gewenste werkwijze.

Voorstel 37: contactambtenaren rouleren op verzoek, afdelingen ROV, WO, FIN en OW leveren de contactambtenaren

Er wordt gekozen om de vier contactambtenaren net als nu het geval is door de afdelingen Ruimtelijke Ontwikkeling en Verkeer, Welzijn en Onderwijs, Financiën en Openbare Werken (iedere afdeling één contactambtenaar) te laten leveren (en dus niet te concentreren bij Bestuurszaken). Op deze manier wordt het "burgerparticiperen" breed in de organisatie neergelegd. Het is geen speeltje van bestuurszaken, maar iets van de hele organisatie. Steeds na een periode van twee jaar is het -na evaluatie tussen dorp en contactambtenaar- mogelijk dat op verzoek van of de dorpsraad of de contactambtenaar een nieuwe contactambtenaar aangewezen wordt.

¹⁴ NB: hier zit voor een deel een overlap in met de snelle maatregelen pot. Het is aan het dorp om een keuze te maken voor welke subsidiepot zij een bepaalde maatregel willen aanmerken.

Hoofdstuk 6 Financiële paragraaf

Inleiding

Een aantal van de voorstellen uit de nota burgerparticipatie heeft financiële gevolgen. Deze worden hieronder uiteengezet. Uit het schema blijkt dat de middelen uit de Kadernota, samen met de middelen uit de begroting, grotendeels toereikend zijn om het beoogde beleid uit te voeren. Alleen in de jaren 2010 en 2011 ontstaat een tekort van respectievelijk € 6.000 en € 4.000. In de overige jaren zijn kosten en baten met elkaar in evenwicht. Het nadeel is afhankelijk van de snelheid waarmee de dorpen die nu nog geen dorpsplan hebben besluiten een dorpsplan op te stellen, en van de snelheid waarmee dorpen die nu al wel een dorpsplan hebben besluiten hun dorpsplan te willen actualiseren. In het raadsvoorstel dat bij deze nota burgerparticipatie hoort, wordt het voorstel gedaan om de kosten te betrekken bij het opstellen van de begroting 2009 en volgende jaren.

6.1 Financieel overzicht

KOSTEN	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Subsidie aan dorpsraden (€ 1.000 per dorpsraad + € 0,20 per inwoner)	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000
Subsidie snelle maatregelen (voor kernwethouders dorpsraden)	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Subsidie opstellen dorpsplan	3.000	3.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Subsidie uitvoeren dorpsplannen	15.000	24.000	24.000	24.000	24.000	24.000
Wijkaanpak	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Totale kosten	61.000	70.000	73.000	73.000	73.000	73.000

BATEN	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Beschikbaar volgens begroting	18.000	18.000	18.000	18.000	18.000	18.000
Beschikbaar volgens Kadernota	45.000	46.000	51.000	55.000	55.000	55.000
Totale baten	63.000	64.000	69.000	73.000	73.000	73.000

Hoofdstuk 7 Overzicht beslispunten en planning

Inleiding

In deze nota is een groot aantal voorstellen gedaan. Voor de volledigheid geven wij hieronder een overzicht van alle beslispunten. Ook geven wij voor ieder besispunt aan wanneer wij starten met de uitvoering ervan. De lijst is in twee delen onderverdeeld: de eerste lijst betreffen beslispunten waar de raad een besluit over moet nemen; de tweede lijst zijn beslispunten waar ons college over besluit.

7.1 Beslispunten raad

Onderstaande voorstellen worden direct vastgesteld door middel van de nota burgerparticipatie:

- Hoofdstuk 1: doel, effect en visie op burgerparticipatie
- Hoofdstuk 2: kaders en uitgangspunten voor burgerparticipatie
- Voorstel 1: afspreken voor welke gevallen een bestuursopdracht met daarin een communicatie/participatieplan voor vaststelling naar de raad moet.
- Voorstel 3: opstellen werkwijze voor de projecten waarvan het communicatie/participatieplan als onderdeel van de bestuursopdracht/ startnotitie naar de raad moet.
- Voorstel 8: geen verordening burgerinitiatief invoeren.
- Voorstel 9: geen referendumverordening invoeren.
- Voorstel 29: geen dorpsbudgetten invoeren.
- Voorstel 30: mogelijkheid bieden voor inhuren externe expertise door dorpsraden.
- Voorstel 31: verhogen subsidie voor opstellen dorpsplannen.
- Voorstel 35: kernwethouderschap continueren.

Onderstaande voorstellen worden uitgevoerd of voorbereid in 4^e kwartaal 2008 en zijn gereed of gaan in per 1 januari 2009:

- Voorstel 2: opstellen nieuw format bestuursopdracht.
- Voorstel 11: ieder groot burgerparticipatietraject na afloop evalueren, tevens jaarlijks een tweetal kleinere burgerparticipatietrajecten evalueren.
- Voorstellen 13 t/m 18: voortzetten wijkaanpak kern Lochem en onderzoeken, maken van afspraken over voortzetting en onderzoeken of behoefte is aan voortzetting in overige kernen (deze voorstellen lopen door in 2009).
- Voorstel 26: actualiseren en verlengen convenant.
- Voorstel 27: verhogen subsidie aan dorpsraden en tevens omvormen naar een vast bedrag + een bedrag per inwoner.
- Voorstel 28: beschikbaar stellen budget voor “snelle maatregelen”.
- Voorstel 32: beschikbaar stellen budget voor uitvoeren wensen uit dorpsplannen (indien mogelijk gaat deze subsidie met terugwerkende kracht in per 1 januari 2008).

Voor onderstaand voorstel worden de mogelijkheden onderzocht in het 1^e en 2^e kwartaal 2009, implementatie vanaf 3^e kwartaal 2009

- Voorstel 5: aandacht voor raadscommunicatie.

Onderstaande voorstellen starten in het 3^e kwartaal 2009

- Voorstel 10: onderzoeken mogelijkheid tot invoeren onderzoek, burgerpanels/ burgerpeiling, onderzoeken mogelijkheden tot e-participatie.
- Voorstel 23 en 24: onderzoeken uitbreiden vertegenwoordiging kern Lochem via bestaande netwerken en onderzoeken subsidiestructuur voor kern Lochem.

Onderstaand voorstel start in het 1^e kwartaal 2010

- Voorstel 12: periodiek in het burgerjaarverslag het burgerparticipatiebeleid evalueren.

2015

- Volledig vraaggericht werken.

7.2 Beslispunten college

Voor 1 oktober 2008

- Voorstel 25: wijkaanpak aanmelden als project "lokale proeftuinen burgerparticipatie"

Onderstaande voorstellen worden voorbereid of uitgevoerd in 4^e kwartaal 2008 en zijn gereed of gaan in per 1 januari 2009:

- Voorstel 4: burgerparticipatie coördineren bij afdeling Bestuur, Personeel en Communicatie.
- Voorstellen 19 t/m 22: afspraken over wie verantwoordelijk is voor wijkaanpak, deelnemers stuurgroep en werkgroep en vergaderfrequentie.
- Voorstel 36: overleggen met dorpsraden, kernwethouders en contactambtenaren over gewenste werkwijze.
- Voorstel 37: contactambtenaren rouleren op verzoek, afdelingen ROV, WO, FIN en OW leveren de contactambtenaren.

Onderstaande voorstellen starten in 1^e kwartaal 2009, en zijn doorlopend

- Voorstel 6: gewenste houding en gedrag medewerkers opvoeren als verbeterpunt in het kwaliteitstraject.
- Voorstel 7: deskundigheidsbevordering organiseren voor medewerkers. Toelichten burgerparticipatiebeleid op afdelingen (o.a. handreiking convenant en evt. maken uitwerking burgerparticipatie bij grote woningbouwprojecten, interne communicatie op intranet etc.).
- Voorstel 33: werkwijze toetsen dorpsplannen evalueren en aanpassen.
- Voorstel 34: inzetten op meer zendingswerk bij toetsen dorpsplannen.

Bijlage 1 Toelichting beleidscyclus PAK model¹⁵

Procesbeschrijving oriëntatie fase

1. Vraagstuk op de agenda plaatsen.
2. **Problemen** in kaart brengen, bestaand beleid inventariseren en vraagstuk definiëren.
3. Mogelijke oplossingsrichtingen aangeven (**Alternatieven**).
4. **Keuze** maken door bestuursopdracht te verstrekken.

In deze stappen is het **PAK-model** als invulling van de trechter een nadere invulling van de oriëntatiefase van de beleidscyclus.

Uitgangspunten in deze benadering zijn dat (1) de raad initiator is en met het plaatsen van een onderwerp op de raadsagenda (termijnagenda), (2) het college nadrukkelijk in beeld is als voorbereidend orgaan in de stappen van probleemverkenning en het in beeld brengen van alternatieve beleidsrichtingen en (3) de raad deze fase formeel afsluit met een bestuursopdracht aan het college.

- ad 1. Initiatieven voor nieuw beleid of beleidswijziging worden vooraf door de raad dan wel het presidium geaccordeerd. Daarmee maakt de raad zichzelf eigenaar van het proces en ook daarop maatschappelijk aanspreekbaar.
In de meeste gevallen zal een onderwerp via de Raadsagenda of de Programmabegroting op de agenda komen. Verder kunnen op ad-hocbasis via het presidium onderwerpen worden toegevoegd. Het initiatief om een onderwerp ter agendering voor te dragen kan komen van het college, een individueel raadslid, een fractie of via een burgerinitiatief.
- ad 2. De oriëntatiefase start met een probleemverkenkende notitie van het college. Deze notitie vormt de basis voor een oriënterende bijeenkomst van de raad, waarin herkenning en erkenning van het geschetste probleem centraal staan. Aan de notitie kan een evaluatie van bestaand beleid ten grondslag liggen; in ieder geval wordt het bestaande beleid geschetst. Doel is in de eerste plaats vast te stellen of (nieuw) gemeentelijk beleid nodig is, en zo ja, de probleemstelling in te kaderen. In feite wordt de vraag beantwoord: "**Wat** is het probleem?" (1^e "W-vraag").
- ad 3. De volgende stap beoogt inhoudelijk richting te geven aan de beleidsontwikkeling. Het college schetst enkele alternatieve beleidsrichtingen om het geformuleerde probleem adequaat aan te pakken. In een richtinggevende bijeenkomst bespreekt de raad de alternatieven en spreekt zijn voorkeur uit. Afhankelijk van de complexiteit van het onderwerp is deze bijeenkomst te combineren met de oriënterende bijeenkomst (zie 2.) Centraal staat dat de raad aangeeft wat beoogd wordt met het te ontwikkelen beleid. In feite wordt de vraag beantwoord: "**Wat** willen we bereiken?" (2^e "W-vraag").
- ad 4. Het resultaat van de bijeenkomst(-en) wordt vastgelegd in door het college voorbereide Bestuursopdracht. Deze stelt de raad in een openbare vergadering vast, waarna het college aan de slag gaat met de ontwikkeling van nieuw beleid binnen de door de raad gestelde kaders. In de Bestuursopdracht geeft de raad op voorhand de '**mijlpalen**' aan in het beleidsontwikkelingsproces. Deze mijlpalen markeren de momenten waarop het college een tussenproduct aan de raad ter toetsing voorlegt, alvorens een eindproduct ter vaststelling door de raad neer te leggen. De mijlpalen worden door het presidium opgenomen op de LTA. Daarnaast kan het college vanuit de actieve informatieplicht óf de raad op basis van maatschappelijke signalen altijd het initiatief nemen voor een extra informatiemoment.

¹⁵ Bron: een sturende raad en een college dat bestuurt; een visie op heldere en op samenwerking gerichte bestuurlijke verhoudingen. Gemeente Voorst 2007

Beleidsontwikkeling

De tweede fase in de beleidscyclus is de ontwikkelingsfase. Het college ontwikkelt beleid, waarmee beoogt wordt het door de raad gedefinieerde probleem aan te pakken. In dit proces zijn vooraf mijlpalen benoemd waar de raad een rol speelt. Behalve deze mijlpalen informeert het college tussentijds actief de raad, zodra duidelijk is dat de bestuursopdracht niet (geheel) uitvoerbaar blijkt. Het resultaat van deze (blauwe) fase is een beleidsnota, bestemmingsplan of verordening. Deze wordt door het college ter vaststelling aangeboden. Dit beleidsdocument ligt in het verlengde en past binnen de kaders van hetgeen de raad eerder heeft besloten. Daarmee vormt dit document de afsluiting van het proces dat met de oriëntatiefase werd gestart. In feite worden, aanvullend op de eerste twee “W-vragen”, de vragen beantwoord: **Wat** gaan we daarvoor doen? (3^e “W-vraag”) en **Wat** mag dat kosten? (4^e “W-vraag”).

Beleidsuitvoering

Het college is belast met de uitvoering van beleid. De raad heeft in deze (rode) fase een controlerende rol en het college legt verantwoording af over de uitvoering. Vaste momenten daarvoor zijn de Bestuursrapportage (Berap) en de Jaarrekening. Daarnaast kan incidenteel de uitvoering van het beleid aan de orde komen, wanneer daar een concrete aanleiding voor bestaat. In de regel gaat het dan om structurele knelpunten of evident lastig uitvoerbare aspecten van het beleid. In die gevallen kan op initiatief van college of raad door de raad besloten worden om het beleid te evalueren en te heroverwegen. De raad geeft daarmee opdracht voor een beleidsevaluatie, dan wel dient een verzoek daartoe in bij de Rekenkamercommissie.

Beleidsvaluatie

Evaluatie van beleid gebeurt aan de hand van de kernvragen (de vier “W-vragen”): **Wat** was het probleem dat we wilden aanpakken, **Wat** hebben we bereikt, **Wat** hebben we daarvoor gedaan en **Wat** heeft dat gekost?. Deze (gele) fase wordt uitgevoerd door het college of kan worden opgedragen aan een extern bureau dan wel in verzoek worden neergelegd bij de Rekenkamercommissie. De raad speelt geen actieve rol, totdat het evaluatie-/onderzoeksrapport wordt gepresenteerd. In het algemeen is dat direct de opmaat voor de start van de (groene) fase van (her-)oriëntatie.

Bijlage 2 Participatieladder

In deze participatieladder is een aantal participatievarianten opgenomen, gerangschikt naar vijf oplopende gradaties van invloed.

1 Informeren	De politiek en het bestuur bepalen zelf de agenda voor besluitvorming en houden belanghebbenden hiervan op de hoogte. Zij maken geen gebruik van de mogelijkheid om belanghebbenden een inbreng te geven in de beleidsontwikkeling. Rol participant: toehoorder.
2 Raadplegen	Politiek en bestuur bepalen in hoge mate zelf de agenda, maar zien belanghebbenden als gesprekspartners bij de ontwikkeling van beleid. De politiek verbindt zich echter niet aan de resultaten die uit de gesprekken voortkomen. Rol participant: geconsulteerde.
3 Adviseren	Politiek en bestuur stellen in beginsel de agenda samen, maar geven belanghebbenden gelegenheid om problemen aan te dragen en oplossingen te formuleren, waarbij deze ideeën een volwaardige rol spelen in de ontwikkeling van beleid. De politiek verbindt zich in principe aan de resultaten, maar kan bij de uiteindelijke besluitvorming hiervan (beargumenteerd) afwijken. Rol participant: adviseur
4 Co-produceren	Politiek, bestuur en belanghebbenden komen gezamenlijk een agenda overeen, waarna samen naar oplossingen gezocht wordt. De politiek verbindt zich (na toetsing aan vooraf vastgestelde randvoorwaarden) in principe aan deze oplossingen met betrekking tot de uiteindelijke besluitvorming. Rol participant: samenwerkingspartner.
5 Meebeslissen	Politiek en bestuur laten de beleids- en besluitvorming over aan de belanghebbenden, waarbij het ambtelijk apparaat een adviserende rol vervult. De politiek neemt de resultaten over, na toetsing aan vooraf gestelde randvoorwaarden. Rol participant: medebeslisser.

Bijlage 3 Overzicht beleidsterreinen die mede bijdragen aan de doelen van de wijkaanpak

Overzicht wijkaanpak

Onderwerp	Portefeuillehouder en afdeling	Doel	Budget 2009	Coördinatie door	Uitvoering door	Gevolgen
Wijkaanpak (binnenstad, kern Lochem en uitbreiding naar alle kernen van Lochem)	Wethouder Kreeft, W&O	Sociale samenhang, sociale cohesie, tot stand brengen relaties en sociale binding	€ 20.000 (algemeen) € 25.000 (binnenstad, budget beschikbaar tot 2010) € 12.500 (woningbouwcorporaties, onder voorbehoud)	Beleidsmdw. W&O	OW, ROV, buurtonderhoudsbedrijf, Delta	Wijkaanpak binnenstad valt nu nog onder wethouder de la Court en ROV. Dit wordt dan overgenomen door wethouder Kreeft en W&O. Overigens ligt een groot deel van de uitvoering bij OW en blijft wethouder de la Court ook betrokken vanuit zijn functie als kernwethouder Lochem.

OVERZICHT Beleidsterreinen die mede bijdragen aan de doelen van de wijkaanpak

Onderwerp	Portefeuillehouder en afdeling	Doel en relatie met wijkaanpak	Budget	Coördinatie door	Uitvoering door	Gevolgen/ toekomst
Participatief medebeheer	Wethouder de la Court OW	Doel: 1) Vergroten van de tevredenheid van de burgers over het openbaar groen in hun eigen straat of wijk, 2) Het vergroten van het verantwoordelijkheidsgevoel van de burgers over het openbaar groen in hun eigen straat of wijk en 3) Het bevorderen van het 'noaberschap' doordat men samen de eigen straat of wijk verfraait. <u>Relatie wijkaanpak:</u> inwoners werken gezamenlijk aan eigen woon- en leefomgeving, daardoor wordt de sociale samenhang verhoogd.	Wellicht een onderhoudsbudget vanuit Openbare Werken (vanuit gebruiksovereenkomst); verder ambtelijke uren	OW	OW	Voor dit project beginnen we klein, voorzichtig en met een klein aantal projecten, daarna gaan we indien mogelijk uitbouwen.

Vervolg overzicht beleidsterreinen die mede bijdragen aan de doelen van de wijkaanpak

Onderwerp	Portefeuillehouder en afdeling	Doel en relatie met wijkaanpak	Budget	Coördinatie door	Uitvoering door	Gevolgen/ toekomst
Buurtonderhoudsbedrijf (BOB)	Wethouder de la Court, W&O (beleidsdeel W&I zit bij W&O)	<u>Doel:</u> reïntegratie, uitvoeren werkzaamheden voor wijkaanpak ter bevorderen van veiligheid en groenvoorziening (bv. overhangend groen snoeien, stoeptegels recht leggen). <u>Relatie wijkaanpak:</u> BOB voert werkzaamheden uit voor de wijkaanpak en draagt zo indirect bij aan realisatie van doelen wijkaanpak.	2008: € 40.000 (budget W&O) 2009: op horizonlijst kadernota, betalen uit frictiepot W&O 2010: mix van financiering via W&I, WMO en persoonsgebonden budget(ten)	W&O, Raimond Letteboer, en sociaal-cultureel werk	BOB	Momenteel wordt onderzocht welke werkzaamheden de BOB en Delta in de toekomst kunnen uitvoeren. Er zijn gedachten om beide organisaties mede als instrument te gebruiken ter bevordering van de participatie van werklozen. Wellicht is het mogelijk om bijvoorbeeld gemeentebreed servicepunten in te richten waar mensen vanuit de BOB en Delta werken en werkzaamheden uitvoeren zoals snoeien, steegjes vegen, etc.
Buurtbemiddeling	burgemeester Spekrijse, BPC	<u>Doel:</u> bevorderen van een goed woon- en leefklimaat <u>Relatie wijkaanpak:</u> een geslaagde bemiddeling draagt bij aan sociale cohesie	€ 14.000 (+ € 14.000 van woningbouwcorporaties)	BPC, Veronique Vroege	Sociaal cultureel werk	Geen; buurtbemiddeling is in najaar 2007 opgestart, het is de bedoeling om het project de komende jaren op de huidige wijze voort te zetten.
Participatie bij milieumaatregelen	Wethouder de la Court, ROV	<u>Doel:</u> bevorderen dat inwoners actief bijdragen aan betere leefomgeving. <u>Relatie wijkaanpak:</u> inwoners worden gemobiliseerd en participeren in gemeentelijk milieubeleid waarbij de directe gevolgen van het beleid voor hun wijk transparant worden.	Externe subsidies	ROV	Wijkaanpak	Wijkaanpak kan dit als het gaat om activeren inwoners uitvoeren (mede ondersteunen of combineren); echter de kosten hiervan moeten door ROV dan extra bij de wijkaanpak ingekocht worden.

Overzicht huidige deelnemers stuurgroep wijkaanpak (augustus 2008)

Wethouder Kreeft (voorzitter), burgemeester Spekrijse, wethouder de la Court, Raimond Letteboer en Mariska Mentink.

Overzicht huidige deelnemers werkgroep wijkaanpak (augustus 2008)

Denise de Jonge en Gerard Kok (van sociaal cultureel werk Lochem en Gorssel)

Yolanda Winkelhorst (woningbouwvereniging Groene Waarden) en Suzanne Schmidt (woningbouwvereniging Spectrum Wonen)

Theo Linthorst, Jaco van der Veen en Frits Hurenkamp (wijkagenten)

Elly Kempers (inwoner)

Raimond Letteboer (W&O), Marco Roelofsen (OW), Marieke Reinderink (BPC) en Marlies Swart (ROV)